

КОМПАРАТИВНІ ОСВІТНІ РОЗВІДКИ

УДК 374.7.018:005.336.4(410)

<https://doi.org/10.28925/2312-5829/2024.3.7>

Анастасія ФЕДЧИШИНА,

аспірантка кафедри освітології

та психолого-педагогічних наук

Факультету педагогічної освіти

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,

м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0009-0009-8158-5170>

e-mail: a.fedchyshyna.asp@kubg.edu.ua

ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У СПОЛУЧЕНОМУ КОРОЛІВСТВІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ

У статті розглянуто досвід реалізації неформальної освіти дорослих в Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії. Неформальна освіта дорослих в Сполученому Королівстві трактується як структурний компонент освіти протягом життя, що доповнює існуючу формальну освіту і є потужним інструментом сталого розвитку суспільства та потенціалу кожної дорослої людини, підвищуючи її конкурентоспроможність на ринку праці. Стратегічною метою неформальної освіти дорослих у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії є всебічний розвиток культури особистості, задоволення освітніх та естетичних потреб; подолання розриву між поколіннями; допомога в адаптації особистості в суспільстві; компенсація відсутності формальної освіти; розвиток потреби в освіті, здатності до самостійного навчання, пізнання себе та своїх здібностей.

Автором констатовано, що неформальна освіта у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії забезпечується мережею закладів, які впроваджують сучасні й інноваційні форми неформального навчання на базі провідних університетів, коледжів, шкіл, освітніх центрів, неурядових громадських організацій тощо. Схарактеризовано основні форми неформальної освіти дорослих у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії (професійні курси, тренінги, стажування, відкриті онлайн-курси тощо); наведено приклади освітніх програм та навчальних курсів на базі британських університетів, які є провайдером навчальних послуг у сфері неформальної освіти дорослих. Інноваційними методами неформальної освіти дорослих у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії є моделювання та спостереження за практикою, відображення результатів навчання (підсумкове портфоліо, паспорт навичок), профілювання, резюме (платформа "Euorass" тощо), навчальні портфоліо, сертифікована волонтерська діяльність, оцінювання за запитом, структуровані інтерв'ю, усне оцінювання та особисті проекти.

Вивчення досвіду реалізації неформальної освіти дорослих у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії дало змогу автору дійти висновку про те, що система освіти дорослих зорієнтована на формування швидкої адаптації населення до соціально-економічних викликів та спрямована на реалізацію державної політики у сфері зайнятості населення, соціального забезпечення, економічного зростання і конкурентоспроможності громадян країни.

Ключові слова: неформальна освіта, неформальна освіта дорослих, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії.

© А. Федчишина, 2024

Вступ. Проблеми адаптації дорослого населення до нових соціально-економічних умов, питання зайнятості молодого населення, потреба у навчанні протягом життя, самоосвіті та самовдосконаленні, необхідність

розвитку соціально-комунікативних (soft skills) та професійних навичок (hard skills) актуалізують розвиток неформальної освіти дорослих у всьому світі. Однією із прогресивних країн у реалізації концепції освіти протягом життя є

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії.

У третій спеціальній доповіді Освітнього комітету Палати громад Сполученого Королівства від 10 березня 2021 р. «План революції навичок дорослих і навчання протягом життя» визначено, що британський уряд прагне створити ефективну систему освіти дорослого населення, спрямовану на підвищення продуктивності, підтримку зайнятості та сприяння соціальній інтеграції дорослого населення. Розвиток навичок є ключовим напрямом неформальної освіти дорослих, адже поєднання глобальних мегатрендів, таких як глобалізація, технічний прогрес і старіння населення, впливають на сучасний ринок праці, модернізуючи вимоги до опанування працівниками нових навичок (A plan for an adult skills and lifelong learning revolution: Government Response to the Committee's Third Report, 2021).

Особливості неформальної освіти у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії досліджувались з різних позицій: взаємозалежність формальної, неформальної та інформальної освіти (A. Melnic, N. Botez, P. Coombs, M. Ahmed.); особливості функціонування неформальної освіти (A. Allaste, M. Beilmann, R. Pirk); навчання в неформальному середовищі (J. Badger); зв'язок інформальної та неформальної освіти (A. Filippopoliti, D. Koliopoulos); потенціал неформальних лабораторних середовищ (N. Garner, A. Siol, I. Eilks); програмне забезпечення неформальної освіти дорослих (T. Afrik); методи ефективності неформальної освіти для підвищення працездатності (R. Gloria, T. Dobrescu, R. Marinela).

Наукові розвідки засвідчують, що неформальна освіта дорослих у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії є предметом постійного дослідження закордонних вчених і характеризується пошуком інноваційних форм її організації, що засвідчує цінність вивчення британського досвіду для інших країн. В той же час аналіз вітчизняної наукової літератури дав змогу засвідчити фрагментарність досліджень та відсутність комплексного аналізу досвіду реалізації неформальної освіти у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії, що зумовило вибір напряму дослідження.

Мета. Проаналізувати досвід реалізації неформальної освіти дорослих у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії на прикладі провідних університетів, коледжів, шкіл, освітніх центрів, неурядових організацій.

Методологія. Для досягнення мети дослідження використано комплекс дослідницьких методів, а саме: теоретичних — аналіз сучасних теоретичних праць та нормативної бази з вибраної проблематики, систематизація, синтез, зіставлення, узагальнення; системний (виявлення загальних системних властивостей і якісних характеристик

неформальної освіти та її складників, які розглядаються не ізольовано, а у взаємозв'язку); структурно-функціональний (характеристика сучасних соціально-економічних глобальних викликів, що провокують необхідність розвитку неформальної освіти дорослих у світі); порівняльно-зіставний (виявлення чинників впливу, зіставлення загроз, що впливають на процес реалізації неформальної освіти дорослих в умовах непередбачуваних змін); статистичних — вивчення, опрацювання та аналіз статистичних даних щодо участі дорослого населення у формальному та неформальному навчанні; узагальнення отриманих даних з метою підвищення обґрунтованості висновків; метод наочного відтворення (графічний метод).

Результати дослідження. В Рекомендаціях 1437 Парламентської асамблеї Ради Європи «Про неформальну освіту» зазначено, що формальна освітня система не завжди відповідає швидким та постійним технологічним, соціальним й економічним змінам у суспільстві, тому має бути доповнена неформальними освітніми практиками. Прийняття цього документа є важливим етапом у становленні та формуванні неформальної освіти дорослих, оскільки він передбачає аспекти її визнання, освітню демократію та спонукає до пошуку найкращих форм її організації (Recommendation 1437 Non-formal education, 2000).

Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) акцентовано, що функціонування неформальної освіти, має базуватися на чотирьох основних положеннях: «навчання для життя» — бачення перспективи, почуття особистої відповідальності; «навчання в дії» — розвиток компетенцій для розв'язання непередбачуваних ситуацій у робочому середовищі та повсякденному житті; «навчання для знання» — важливість вміння навчатися та потреби у безперервному навчанні; «навчання для життя разом» — повага людської гідності та розуміння інших (UNESCO Report "Learning: The Treasure Within", 1996).

За А. Такеттом, стратегія навчання протягом життя має включати локальне спрямування і достатнє державне фінансування для створення такого освітнього простору, який зможе повною мірою забезпечити прагнення дорослих навчатись (A. Tuckett, 2019).

Йорка Елеонора Браун зазначає, що освіта трансформаційного періоду має бути спрямована на баланс між отриманою здобувачами інформацією та їхньою здатністю критично її осмислювати, піддавати сумніву та висловлювати власні припущення. Не менш важливим є створення освітнього середовища, де кожен учасник матиме змогу відкрито висловлювати свою думку, почуватись невимушено та бути готовим до обговорення своїх думок у режимі дискусій (Brown, 2015).

Сучасна структура системи освіти дорослих у Сполученому Королівстві Великої Брита-

нії та Північної Ірландії передбачає поєднання формальних і неформальних періодів навчання; відбувається розширення вікових меж дорослого населення, з'являються нові напрями додаткової освіти дорослих: передпенсійна освіта, освіта пенсійного віку; людей третього віку, освіта людей четвертого віку (Орос, 2018, 271).

Аналіз статистичних даних, отриманих Learning and Work Institute у 2023 р. у Сполучено-

му Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії засвідчив, що практично половина британців (49 %) взяла участь у різних формах навчання дорослих (рис. 1). Результати показали, що доросле населення з нижчим соціально-економічним статусом вдвічі менше бере участь у навчанні, ніж люди з високим соціальним статусом, і розрив між цими категоріями населення значно зріс за останній рік.

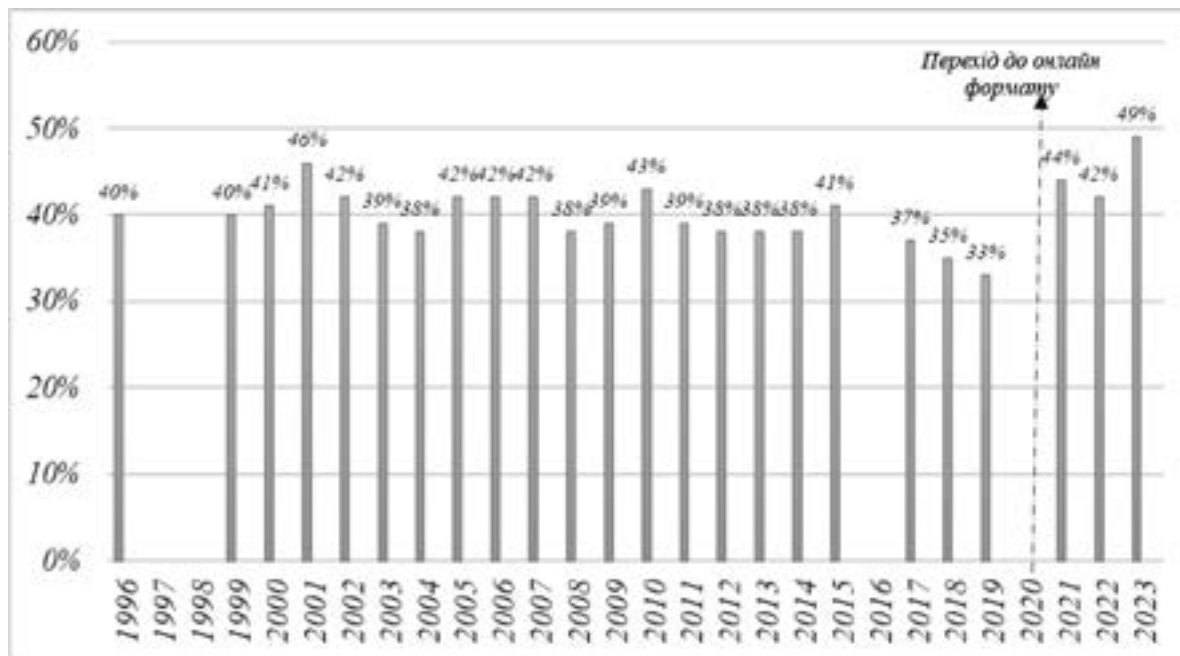

Рис. 1. Участь дорослого населення у формальному та неформальному навчанні за період 1996–2023 рр., % (Adult Participation in Learning Survey 2023)

Виконавчий директор інституту досліджень Стівен Еванс зазначає, що позитивна динаміка відображає мотивацію дорослих навчатись у постковідний період часу. Порівняно з 2022 р. можна спостерігати значне зростання участі дорослих: на 16 % віком від 35 до 44 років і на 10 % віком від 55 до 64 років (Patel, 2023). Наведені статистичні дані засвідчують, що інтерес дорослих до навчання протягом життя у постковідний період часу значно зріс, адже наслідки COVID-19 вплинули на трансформацію освітніх процесів і розширення доступу значної кількості людей старшого віку до використання різних дистанційних форм та засобів навчання.

Пандемія COVID-19 дала дорослим змогу переосмислити професійні інтереси та активно застосовувати дистанційні технології у навчанні. У постковідний період зросла кількість дорослих, які беруть участь у навчальних онлайн-платформах і використовують цифрові технології для вдосконалення своїх навичок (Nagy, 2023).

Вихід Великої Британії з Європейського Союзу (Brexit) також мав вплив на систему освіти дорослих. Для британської молоді та дорослих перш за все це означало обмежений доступ до програм обміну, зокрема Erasmus +. У 2022 р. уряд Уельсу

проголосив власну міжнародну програму обміну, однак все ще відчувається гостра необхідність у провайдерах освітніх послуг для дорослих. Стосовно політичного авторитету, історично склалось так, що європейська політика мала незначний вплив на освітній вектор британського уряду. Після Brexit у національній політиці освіти дорослих було визначено нову стратегічну, комплексну та широкомасштабну мету навчання дорослих, яка передбачала громадську (community-based learning) та неформальну освіту (Stevenson, 2021).

Неформальна освіта у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії визначається як організована, систематична освітня діяльність, що здійснюється за рамками формальної системи навчання з метою надання певних видів навчання конкретним підгрупам населення і характеризується широким масштабом, універсальністю, різноманітністю, адаптивністю, високим рівнем гнучкості та різноманітністю форм, що охоплюють усі соціально-професійні й вікові групи, а також вмінням реагувати на сучасні потреби держави, суспільства та дорослого населення. Неформальна освіта формується на основі сучасних цінностей та методології, а отже має по-

тенційні можливості для підвищення якості життя суспільства (Johnson, Majewska, 2022).

Основними напрямками неформальної освіти дорослих є всебічний розвиток культури особистості, задоволення освітніх та естетичних потреб; подолання розриву між поколіннями; допомога в адаптації особистості у суспільстві; компенсація відсутності формальної освіти; розвиток потреби в освіті, здатності до самостійного навчання, пізнання себе та своїх здібностей (Ogienko&Terenko, 2018).

Залежно від регіональних особливостей, неформальна освіта дорослих у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії включає програми вдосконалення життєвих та професійних навичок, соціальний і культурний розвиток, а також професійне навчання на робочому місці та навчальну діяльність, спрямовану на саморозвиток.

Неформальне навчання дорослих у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії асоціюється з ширшим діапазоном навчальних дій, ніж формальне навчання, тобто, як правило, менше зосереджується на когнітивних функціях мозку й більше на інтелектуальних, емоційних, соціальних і поведінкових проблемах (Młynarczyk-Sokołowska, 2022). Це пов'язано з тим, що неформальне навчання в основному спрямоване на здобуття практичних знань, навичок або компетенцій у конкретному контексті й тому рідше зосереджується на теоретичних аспектах (Souto-Otero, 2021).

Важливу роль у забезпеченні функціонування неформальної освіти дорослих у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії належить таким організаціям, як: Королівський інститут персоналу та розвитку (Chartered Institute of Personnel and Development); Британське комп'ютерне співтовариство (British Computer Society); Асоціація присяжних сертифікованих бухгалтерів (Association of Chartered Certified Accountants); Інститут інженерів-будівельників (Institution of Civil Engineers); Королівське садівничє товариство (Royal Horticultural Society); Королівський інститут сертифікованих оцінювачів (Royal Institution of Chartered Surveyors, RICS), Юридичне суспільство Ірландії (Law Society of Ireland).

В Оксфордському університеті є кафедра неперервної освіти (Oxford University's Department for Continuing Education), де щорічно навчається понад 15 тисяч дорослих віком від 18 до 90 років. Університет пропонує більш ніж 1000 курсів (денні або курси вихідного офлайн та онлайн у форматі лекцій, семінарів та практичних занять; тематичні лекції — можна приєднатись онлайн у режимі прямої трансляції або безпосередньо навчатись в університеті) і можливість здобути професійну кваліфікацію (сертифікати та ди-

пломи про підвищення кваліфікації, еквівалентні тим, які викладаються на першому, другому та третьому курсах бакалаврату з можливістю навчання онлайн); програми післядипломної освіти (сертифікати, дипломи, ступені магістра) для продовження навчання, вдосконалення знань, кар'єрного та особистісного розвитку; програми професійного розвитку включають короткі курси та оксфордські кваліфікації, призначені для працюючих у галузях охорони здоров'я, медицини, технологій, бізнесу, навколишнього середовища й сталого розвитку; літні школи тощо.

В Інституті неперервної освіти Кембриджського університету (The University of Cambridge Institute of Continuing Education) освіта дорослих доступна не лише для британців, але й для дорослих з усього світу. Здобувачі освіти можуть вибрати серед 78 онлайн-курсів професійного спрямування та 97 курсів особистісного розвитку (характерною особливістю є невелика кількість учнів з метою організації ефективної взаємодії між викладачами та студентами, кожен дорослий має змогу брати участь у дискусіях й отримує відгук від провідного вченого).

Відкриті онлайн-курси на базі британських університетів забезпечують гнучку організацію освітнього процесу (асинхронно за допомогою мобільних пристроїв та у власному темпі) з доступом до міжнародних експертів та різноманітних професійних спільнот. Вони відрізняються тривалістю (від двох до шістнадцяти тижнів), передбачають індивідуальне навчання або під керівництвом викладача, але усі курси є безкоштовними. Навчання здійснюється онлайн з використанням відео, обговорень, вікторин, читання та дослідження. По завершенні навчання можна отримати сертифікат за додаткову плату (Massive open online course, 2024).

В основі освітнього процесу неформальної освіти дорослих в Сполученому Королівстві ключову роль відіграє компетентнісний підхід, що забезпечує професійну цілісність дорослої особистості та її готовність до виконання професійних обов'язків. Зміст програм розробляється з урахуванням потреб ринку праці, а організація неформальної освіти характеризується постійним підвищенням якості надання освітніх послуг та застосуванням індивідуального підходу, що передбачає адаптацію навчального матеріалу до конкретних цілей кожного здобувача неформальної освіти: використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, врахування індивідуальних особливостей, розробку індивідуального плану навчання тощо (Шаманська, 2022).

Особливості підтвердження результатів неформального навчання у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії підкріплюються існуючими традиціями та значним культурним впливом. У 1980 р. цей процес

розпочався з Акредитації попереднього пкспериментального павчання (Accreditation of Prior Experiential Learning, APEL). Завдяки цій акредитаційній системі дорослі (особливо безробітні), що прагнуть отримати кваліфікацію чи сертифікат, можуть визначити види діяльності, які вони в змозі виконувати. Однак процес визнання результатів неформального навчання є складним і трудомістким. Це пов'язано з поєднанням загального (прогресу в контексті неперервного навчання) та формувального (перехід неформального/інформального навчання до формального й отримання навчальних кредитів) підходів.

Незважаючи на те, що процес визнання результатів неформального навчання не вимагає обов'язкових повністю формалізованих процедур, сутність і методи оцінки навчальних результатів виступають центральним елементом обговорення у більшості країн. Деякі держави переймають англійську систему й застосовують її на практиці. Вона складається з шести етапів: інформація від кандидата, угода та план розвитку, оцінювання навичок, оцінка, результат процедури та особистісний план майбутнього розвитку. У Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії також використовують навчальні портфоліо, спостереження на робочому місці й анкетування. Ідея полягає в тому, щоб адаптувати метод до кандидатів та їхніх цілей: деякі прагнуть отримати кваліфікацію, тоді як інші бажають лише оцінювати, щоб потім вони могли пройти курс на належному рівні.

Принагідно зазначимо, що у Шотландії застосовується найбільша кількість і найрізноманітніший спектр методів. Традиційні методи існують разом із менш традиційними, які є дуже перспективними. Серед них є моделювання та спостереження за практикою, відображення результатів навчання (своєрідне підсумкове портфоліо або паспорт навичок за норвезьким методом), профілювання, резюме (платформа "Europass" тощо), навчальні портфоліо, сертифікована волонтерська діяльність, оцінювання за запитом (екзамени або домашнє завдання), структуровані інтерв'ю, усне оцінювання та особисті проекти. Існування значної кількості методів не може призвести до проблем якості оцінювання, звичайно, за умови, що критерії якості чітко визначені та дотримані в кожному методі. Таких критеріїв чотири, і вони є чітко визначені: «прийнятність» (або «якісна здатність»), «обґрунтованість» (включає демонстрацію майстерності результатів навчання), «автентичність», «розповсюдженість» (факт, що результати мають поточну цінність). У Шотландії навички кандидатів перевіряють лише у вузькоспеціалізованих галузях, а не в будь-яких здобутих раніше знаннях.

У Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії університети повністю контролюють академічні стандарти, але їх не-

залежну оцінку здійснює Агентство із забезпечення якості вищої освіти (the Quality Assurance Agency for Higher Education, QAA). Національний професійний стандарт (A National Occupational Standard, NOS) включає положення про стандарти продуктивності праці на робочому місці разом із зазначенням базових навичок та вмінь (National Occupational Standards Quality Criteria, 2011).

Висновки. Отже, вивчення досвіду реалізації неформальної освіти дорослих у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії дає змогу констатувати, що неформальна освіта дорослих у цій країні визначається як організована, систематична освітня діяльність, що здійснюється за рамками формальної системи навчання з метою надання певних видів навчання конкретним підгрупам населення і характеризується широким масштабом, універсальністю, різноманітністю, адаптивністю, високим рівнем гнучкості й різноманітністю форм, що охоплюють усі соціально-професійні та вікові групи, а також функціонує на основі сучасних цінностей і методології та зорієнтована на підвищення якості життя громадян у країні (Johnson&Majewska, 2022).

Стратегічною метою неформальної освіти дорослих у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії є всебічний розвиток культури особистості, задоволення освітніх й естетичних потреб; подолання розриву між поколіннями; допомога в адаптації особистості у суспільстві; компенсація відсутності формальної освіти; розвиток потреби в освіті, здатності до самостійного навчання, пізнання себе та своїх здібностей (Ogienko&Terenko, 2018).

Неформальна освіта у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії забезпечується мережею закладів, які впроваджують сучасні й інноваційні форми неформального навчання, зокрема на базі провідних університетів, коледжів, шкіл, освітніх центрів, неурядових організацій тощо, неформальне навчання в яких характеризується гнучкістю організації освітнього процесу, застосуванням компетентнісного підходу та індивідуалізацією освітнього процесу.

Інноваційними методами неформальної освіти дорослих у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії є моделювання та спостереження за практикою, відображення результатів навчання (підсумкове портфоліо, паспорт навичок), профілювання, резюме (платформа "Europass" тощо), навчальні портфоліо, сертифікована волонтерська діяльність, оцінювання за запитом, структуровані інтерв'ю, усне оцінювання та особисті проекти.

Перспективи подальших досліджень передбачають вивчення та аналіз організаційно-змістового забезпечення системи неформальної освіти у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніщенко О. Неформальна освіта дорослих в умовах російсько-української війни: стан, проблеми і перспективи розвитку. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2022. Т. 21, № 1. С. 18–34. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2022.18-34](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2022.18-34)
2. Волярська О. Особливості діяльності центрів освіти дорослих в Україні. *Професійна і неперервна освіта: польсько-український науковий щорічник*. 2019. № 4. С. 324.
3. Орос І. Розвиток напрямлень освіти дорослого населення у Великій Британії у XXI столітті. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*: зб. наук. пр. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2018. Вип. 59. С. 266–271. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/59/31.pdf.
4. Шапанська О.І. Формування змісту освіти дорослих у Великій Британії в другій половині XX — першій чверті XXI ст. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 207. С. 350–354. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207-350-354>.
5. Adult Participation in Learning Survey 2023. Learning and Work Institute. What Works Unit for Learning & Work. URL: <https://learningandwork.org.uk/resources/research-and-reports/adult-participation-in-learning-survey-2023/>
6. Assembly debate on 24 January 2000 (1st Sitting) (see Doc. 8595, report of the Committee on Culture and Education, rapporteur: Mr Dumitrescu). Text adopted by the Assembly on 24 January 2000 (1st Sitting). URL: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=16762>.
7. Brown E. J. Opportunities for Non-formal Development Education in Britain and Spain. *Policy & Practice: A Development Education Review*. 2015. No. 20. P. 93–113. URL: <https://www.developmenteducationreview.com/sites/default/files/article-pdfs/Brown%20Focus20.pdf> (date of access: 09.02.2024).
8. Continuing professional development. Oxford University Department for Continuing Education. URL: <https://www.conted.ox.ac.uk/about/continuing-professional-development> (date of access: 27.10.2023).
9. Johnson M., Majewska D. Formal, non-formal, and informal learning: what are they, and how can we research them? Cambridge: Cambridge University Press & Assessment Research Report., 2022. 36 p. URL: <https://www.cambridgeassessment.org.uk/Images/665425-formal-non-formal-and-informal-learning-what-are-they-and-how-can-we-research-them-.pdf>.
10. Learning: the treasure within; report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century (highlights). UNESCO. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109590> (date of access: 09.02.2024).
11. Massive open online course (MOOC). Advance HE. URL: <https://www.advance-he.ac.uk/knowledge-hub/massive-open-online-course-mooc> (date of access: 10.08.2024).
12. Melnic A.-S., Botez N. Formal, non-formal and informal interdependence in education. *Economy transdisciplinarity cognition*. 2014. Vol. 17, no. 1. P. 113–118. URL: https://www.ugb.ro/etc/etc2014no1/18_Melnic_Botez.pdf (date of access: 09.02.2024).
13. Młynarczyk-Sokołowska A. Intercultural non-formal education: what the children think. *Intercultural Education*. 2022. Vol. 33, no. 1. P. 82–98. <https://doi.org/10.1080/14675986.2021.2018171> (date of access: 09.02.2024).
14. Nagy H. Are adult learners on the rise? *College.jobs.ac.uk*. URL: <https://college.jobs.ac.uk/article/are-adult-learners-on-the-rise/> (date of access: 09.02.2024).
15. National Occupational Standards Quality Criteria with Explanatory Notes. UK Commission for Employment and Skills and the Alliance of Sector Skills Councils, 2011. 30 p. URL: <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7e32d740f0b62302689cd1/nos-quality-criteria-2011.pdf>.
16. OECD. Improving the Quality of Non-Formal Adult Learning: Learning from European Best Practices on Quality Assurance. Paris : Getting Skills Right, OECD Publishing, 2021. <https://doi.org/10.1787/f1b450e1-en> (date of access: 13.02.2024).
17. Ogienko O., Terenko O. Non-Formal Adult Education: Challenges and Prospectsof 21st Century. *Edukacja — Technika — Informatyka*. 2018. Vol. 24, no. 2. P. 169–174. <https://doi.org/10.15584/eti.2018.2.22> (date of access: 14.02.2024).
18. Patel A. Adult education participation hits record high. *FE Week*. URL: <https://feweek.co.uk/adult-education-participation-hits-record-high/> (date of access: 09.02.2024).
19. Professional development. Institute of Continuing Education (ICE). Institute of Continuing Education (ICE). URL: <https://www.ice.cam.ac.uk/why-cambridge/professional-development> (date of access: 27.10.2023).
20. Robbins J., Rogers A. *Adult Learning and Social Change in the UK*. London : Bloomsbury Publishing, 2023. 240 p.
21. Souto Otero M. Validation of non-formal and informal learning in formal education: Covert and overt. *European Journal of Education*. 2021. Vol. 56, no. 3. P. 365–379. <https://doi.org/10.1111/ejed.12464> (date of access: 10.02.2024).
22. Stevenson A. Adult Learning and Education after Brexit: Plus ça Change? — *ELM Magazine*. *European Lifelong Learning Magazine*. URL: <https://elmmagazine.eu/adult-learning-and-education-after-brexit-plus-ca-change/> (date of access: 09.02.2024).
23. Tuckett A. The rise and fall of life-wide learning for adults in England. *International Journal of Lifelong Education*. 2017. Vol. 36, no. 1–2. Pp. 230–249. <https://doi.org/10.1080/02601370.2017.1274546> (date of access: 09.02.2024).

REFERENCES

- Anishchenko, O. (2022). Neformalna osvita doroslykh v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny: Stan, problemy i perspektyvy rozvytku [Non-formal adult education in the conditions of russian-ukrainian war: state, problems and prospects of development]. *Adult Education: Theory, Experience, Prospects*, 21(1), 18–34 [in Ukrainian].
[https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2022.18-34](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2022.18-34)
- Voliarska, O. (2019). Osoblyvosti diialnosti tsentriv osvity doroslykh v Ukraini [Activity peculiarities of adult education centers in Ukraine]. *Professional and Lifelong Education*, 4, 324 [in English].
- Oros, I. (2018). Rozvytok napravlen osvity dorosloho naseleння u Velykii Brytanii u XXI stolitti [The main directions of adult education in the United Kingdom in the 21st century]. *Psychological and Pedagogical Problems of Village School*, 59, 266–271 [in Ukrainian].
https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/59/31.pdf
- Shamanska, O. I. (2022). Formuvannia zmistu osvity doroslykh u Velykii Brytanii v druhii polovyni XX — pershii chverti XXI st. [Formation of the content of adult education in the UK in the second half of the 20th — the first quarter of the 21st century]. *Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences*, (207), 350–354 [in Ukrainian].
- Adult Participation in Learning Survey 2023. Learning and Work Institute. What Works Unit for Learning & Work. [in English].
<https://learningandwork.org.uk/resources/research-and-reports/adult-participation-in-learning-survey-2023/>
- Assembly debate on 24 January 2000 (1st Sitting) (see Doc. 8595, report of the Committee on Culture and Education, rapporteur: Mr Dumitrescu). Text adopted by the Assembly on 24 January 2000 (1st Sitting). [in English].
<https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=16762>
- Brown, E. J. (2015). Opportunities for Non-formal Development Education in Britain and Spain. *Policy & Practice: A Development Education Review*, 20, 93–113 [in English].
<https://www.developmenteducationreview.com/sites/default/files/article-pdfs/Brown%20Focus20.pdf>
- Continuing Professional Development. Oxford University Department for Continuing Education. [in English].
<https://www.conted.ox.ac.uk/about/continuing-professional-development>
- Johnson, M., & Majewska, D. (2022). Formal, non-formal, and informal learning: What are they, and how can we research them? Cambridge University Press & Assessment Research Report. 36 p. [in English].
- Massive Open Online Courses (MOOC). Advance HE [in English].
<https://www.advance-he.ac.uk/knowledge-hub/massive-open-online-course-mooc>
- Melnic, A.-S., & Botez, N. (2014). Formal, Non-Formal and Informal Interdependence in Education. *Economy Transdisciplinarity Cognition*, 17(1), 113–118 [in English].
- Młynarczuk-Sokołowska, A. (2022). Intercultural non-formal education: What the children think. *Intercultural Education*, 33(1), 82–98 [in English].
<https://doi.org/10.1080/14675986.2021.2018171>
- Nagy, H. (2023). Are adult learners on the rise? *College.jobs.ac.uk*. [in English].
<https://college.jobs.ac.uk/article/are-adult-learners-on-the-rise/>
- National Occupational Standards Quality Criteria with Explanatory Notes (UK Commission for Employment and Skills and the Alliance of Sector Skills Councils). (2011). [in English].
<https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7e32d740f0b62302689cd1/nos-quality-criteria-2011.pdf>
- Ogienko, O., & Terenko, O. (2018). Non-Formal Adult Education: Challenges and Prospects of 21st Century. *Edukacja — Technika — Informatyka*, 24(2), 169–174 [in English].
<https://doi.org/10.15584/eti.2018.2.22>
- OECD (2021), Improving the Quality of Non-Formal Adult Learning: Learning from European Best Practices on Quality Assurance, Getting Skills Right, OECD Publishing, Paris [in English].
<https://doi.org/10.1787/f1b450e1-en>
- Patel, A. (2023). Adult education participation hits record high. FE WEEK. [in English].
<https://feweek.co.uk/adult-education-participation-hits-record-high/>
- Professional development. Institute of Continuing Education (ICE). Institute of Continuing Education (ICE). [in English].
<https://www.ice.cam.ac.uk/why-cambridge/professional-development>
- Robbins, J., & Rogers, A. (2023). Adult Learning and Social Change in the UK. Bloomsbury Publishing [in English].
- Souto-Otero, M. (2021). Validation of non-formal and informal learning in formal education: Covert and overt. *European Journal of Education*, 56(3), 365–379 [in English].
<https://doi.org/10.1111/ejed.12464>
- Stevenson, A. (2021). Adult Learning and Education after Brexit: Plus ça Change? *European Lifelong Learning Magazine* [in English].
<https://elmmagazine.eu/adult-learning-and-education-after-brexite-plus-ca-change/>
- Tuckett, A. (2017). The rise and fall of life-wide learning for adults in England. *International Journal of Lifelong Education*, 36(1–2), 230–249 [in English].
<https://doi.org/10.1080/02601370.2017.1274546>

Anastasiia FEDCHYSHYNA,

PhD student,
Department of Educology and Psychological
and Pedagogical Sciences,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0009-8158-5170>
e-mail: a.fedchyshyna.asp@kubg.edu.ua

EXPERIENCE OF THE IMPLEMENTATION OF NON-FORMAL ADULT EDUCATION IN THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND

The article considers the experience of non-formal adult education in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (the UK). Non-formal adult education in the UK is regarded as a structural component of lifelong education that complements the formal education and is a powerful tool for the sustainable development of society and the potential of each adult, increasing their competitiveness in the labour market. The strategic objectives of non-formal adult education in the UK are the comprehensive development of personal culture, satisfaction of educational and aesthetic needs; overcoming the generation gap; assistance in the adaptation of the individual to society; compensation for the lack of formal education; development of the need for education, the ability to self-learning, to know oneself and one's abilities.

The author states that non-formal education in the UK is provided by a network of the institutions (universities, colleges, schools, educational centres, non-governmental organisations, etc.) that implement modern and innovative forms of non-formal learning. Main forms of non-formal adult education in the UK are characterized (professional courses, trainings, apprenticeships, massive open online courses, etc.); examples of educational programmes and courses at British universities are given. Innovative methods of non-formal adult education in the UK are modeling and observation of practice, display of learning outcomes (final portfolio, skills passport), profiling, resumes (Europass platform and others), learning portfolios, certified volunteering, assessment by request, structured interviews, oral assessment and personal projects.

According to the study of the experience of the implementation of non-formal adult education in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, it is concluded that the adult education system is oriented towards the formation of rapid adaptation of the population to socio-economic challenges and is aimed at the implementation of state policy in the fields of employment, social security, economic growth and competitiveness of citizens of the country.

Keywords: non-formal education, adult non-formal education, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2024

Прийнято до друку 26.09.2024